

Тема. Гендерна обумовленість діяльності.

План.

1. Гендерна специфіка обрання професії.
2. Гендерний розподіл професій у суспільстві.
3. Гендерні особливості адаптації до професійної діяльності.

1.Гендерна специфіка обрання професії.

У ХХст. – зростання зайнятості серед жінок. Найбільша кількість – білі жінки та іспаномовні (до 70%). Останні роки – тенденція відтоку жінок та повернення їх до домогосподарства. США – парадокс між доступністю та громадською свідомістю (жінка може обрати будь-яку професію, але вираз «працююча жінка» перетворюється не негативно забарвлений). Дослідження (Росія) – прагнення жінок до роботи є результатом бажання покращити матеріальний добробут; фемінізм – виходить з посилення про бажання жінки до самореалізації (феномен забороненого плоду).

Гендерна обумовленість обрання професії.

Передумови – специфіка перебігу психологічних процесів. Хлопці – інтерес до механізмів діяльності; дівчата – до зовнішнього вигляду та корисності об'єктів.

США – про сприйняття співвідношення професійних та гендерних ролей (чи можуть співпадати). Більшість спростовували, якщо вони не відповідали гендерним стереотипам (пр.: батько домохазяїн або сестра-електрик). Співвідношення зберігається навіть тоді, коли респонденти попереджені про те, що на їх відповіді можуть вплинути гендерні стереотипи.

Більшість підлітків обирає професії, що відповідають гендерній ролі (однак дані не підтверджуються – є інші визначні чинники – оплата праці, наявність певних закладів у місті, матеріальний добробут родини тощо).

Хлопці.

1. вплив факторів перспективи;
2. схильність до професій «людина-техніка», «людина-знак»;
3. орієнтації при обранні професії у хлопців пов'язані із владою, вигодою та незалежністю (підприємницька спрямованість);
4. виконання діяльності у хлопців пов'язане із розумінням його сенсу;
5. художнє відображення світу – у хлопців – індустріальна та технологічна тематика;
6. специфіка рухів в процесі праці – у хлопців ширша, перевага надається великим;об'єктам;
7. професії, пов'язані із пригодами та фізичною напругою, поза приміщенням;
8. легке переключення з одного виду діяльності на інший;
9. більше шансів на працевлаштування у інтелектуальних, але не домінуючих чоловіків;

Дівчата:

1. орієнтація на емоційність та ситуативність. Але у професійному самовизначенні дівчата випереджають хлопців (відбувається раніше);
2. «людина-людина», «людина-природа», «людина-художній образ»);

3. орієнтація на певну професію обумовлена цікавістю (соціальна);
4. виконання діяльності пов'язане із зовнішніми чинниками (заданістю);
5. художнє відображення світу – природнича та побутова тематика;
6. специфіка рухів в процесі праці – перевага надається мініатюрним об'єктам;
7. перевага професіям, пов'язаним із естетикою, допомогою;
8. прагнення до продовження виконання типових родинних видів діяльності – педагогіка, догляд за іншими людьми, приготування їжі;
9. більше шансів на працевлаштування у експресивних та домінантних жінок.

2. Гендерний розподіл професій у суспільстві.

Гендерний розподіл за професіями (представлення чоловіків та жінок у різних видах діяльності):

1) горизонтальна сегрегація – асиметричне представлення Ч та Ж у професійній структурі:

- професії, пов'язані із фізичною працею;
- професії, пов'язані із статусом (Ч соромно бути прибиральником);
- професії, пов'язані із творчістю (жінки – виконавці) – секретарі, молодший медичний персонал, сфера обслуговування.

Широка представленість жінок – торгівля, громадське харчування, освіта, медицина (в європейських країнах – майже 50 на 50, у нас – більше 85%). Причина фемінізації освіти – соціально-демографічне становище після світових війн, недостатній рівень заробітної плати, невисокий рівень престижу. Суб'єктивні чинники – схильність жінок до спілкування та соціальної взаємодії. Наслідок – фемінізація школи призвела до фемінізації освіти та фемінізації хлопців: встановлення жіночих еталонів поведінки, відсутність заохочення ініціативи, ритуалу над змістом та дисципліни над самоорганізацією.

У жінок частіше домінують стереотипні уявлення щодо Ч та Ж професій. Зростання кількості жінок у професіях, що вважаються традиційно чоловічими – суддівство, економіка, архітектура, інформаційні технології. Сучасність – фемінізація психології.

Наявність переліку професій, заборонених для жінок (у більшості держав) – важка фізична та небезпечна праця (пов'язано не із відсутністю здібностей, а із більш сильним сприйняттям стресових ситуацій, відповідно – більш високий ризик виникнення аварій).

Розподіл також визначається історичними традиціями та рівнем економічного добробуту у країні. Лікарі – у нас – жінки, в північній Америці – чоловіки. Статевий розподіл у виборі видів діяльності є менш жорстким, ніж раніше.

А.Гольденвейзер – не існує виду діяльності, який в історичній перспективі виконувався би виключно жінками або чоловіками. Африка – жінки займаються землеробством. В певних випадках біологічні відмінності не є надвеликими, але їх краще враховувати (я метою тривалого збереження здоров'я та працездатності).

Традиційно – виключення жінок із груп з високим рівнем доходу. Частина жінок сприймає дискримінацію на ринку праці як природне явище, що не потребує корегування. Менша зайнятість жінок у чоловічих професіях

пов'язана із побоюванням втратити жіночність, стати об'єктом домагань чи дискримінації (дискримінацію відчують також і чоловіки, якщо вони працюють у «Ж» сфері).

Загальне положення жінок на сучасному ринку праці:

- 1 – більш низька у порівнянні із Ч кваліфікація;
- 2 – більш низький рівень заробітної платні;
- 3 – обмежений вибір професій;
- 4 – специфічний галузевий розподіл праці;
- 5 – переважно горизонтальна професійна мобільність;
- 6 – більш високий рівень безробіття;
- 7 – відчуженість від політичних та управлінських структур.

Вимоги до професії:

Ч – з/п та самостійне прийняття рішень.

Ж – контакти з іншими людьми, матеріальна зацікавленість.

Політика подвійного стандарту – якщо жінка йде до Ч професій – схвальне сприйняття; якщо Ч до «жіночої» - осуд.

Мотиви: 40% - заради грошей; друге місце – бажання бути у колективі; інтерес до змісту професійної діяльності.

3. Гендерні особливості адаптації до професійної діяльності.

Чоловіки:

1. професійно-діяльнісний аспект;
2. зміни у комунікативно-вольовому блоці;
3. краща організація праці із більшою конформністю;
4. цінності – відповідальність, почуття обов'язку, доброта (останнє місце – жаль);
5. важливо – фізична працездатність;
6. при взаємодії – доповнення та відповіді, команди та розпорядження;
7. орієнтація на групу;
8. орієнтація на ділові відносини та успіх.

Жінки:

1. соціально-психологічний аспект;
2. зміни у емоційно-комунікативному блоці;
3. значне прагнення до досягнення мети;
4. цінності – гуманізм, доброта, відповідальність, ввічливість, почуття обов'язку;
5. важливо – комунікативні здібності;
6. при взаємодії – показати та пояснити;
7. орієнтація на особистість;
8. зацікавленість у покращенні умов роботи, базовий регулятор успішності – похвала;
9. відносини на роботі – як компенсація низької заробітної плати.

Планування кар'єри:

Жінка:

1. Пасивність (20% - стійке кар'єрне зростання).

2. Більш пізній початок кар'єри.
3. Після досягнення перших успіхів – переключення із кар'єри на відносини.
4. Успіхи – 2ге десятиліття після вступу у шлюб.
5. Прагнення отримати визнання на одному місці.
6. Жінки, орієнтовані одночасно на родину та кар'єру, тяжіють до стереотипної взаємодії (заважає професійній самореалізації).
7. Перевага – горизонтальній кар'єрі.
8. Феномен страху перед успіхом (успіх викликає тривогу, оскільки асоціюється із стресом та почуттям провини – час витрачається на роботу, а не родину). Дівчат привчають на перше місце ставити кар'єру чоловіка.

Чоловік:

1. Інтенсивне зростання – перші 5 років після заключення шлюбу.
2. Схильність до зміни місця роботи.
3. Після 30 років – сімейна спрямованість.
4. Низьке тяжіння до підвищення кваліфікації.
5. Перевага – вертикальній кар'єрі.

Типи кар'єр жінки:

1. лінійна (постійне ведення домогосподарства);
2. переривчаста (тимчасовий перерив у зайнятості);
3. паралельна (одночасне виконання традиційної та економічної ролі).

Фактори, що виплавають на кар'єрне зростання жінки:

1 – переривання навчання після вступу у шлюб (тяжіння пов'язане із бажанням не повторювати досвід власних матерів із їх подвійним навантаженням). Але – жінки, що не працюють, частіше відчують соціальну ізоляцію, а не почуття радості від того, що не працюють;

2 – конфлікт ролей (у діяльності – орієнтація на автономізацію, вдома – на групові цінності, піклування та захист);